

Gyógyszerészet 37 921-924. 1993.

MEGEMLEKEZÉS DR. DIRNER ZOLTÁN RÓL

A Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Gyógyszerésztudományi Kara és a Magyar Gyógyszerészeti Társaság Csongrád Megyei Szervezete 1993. október 7-én tartott előadóülésén dr. Dirner Zoltánról emlékezett meg. Az emlékülés keretében leplezték le a professzor emléktábláját, aki a Kar első dékánja volt.

Dr. Dirner Zoltán orvos, a SZOTE Gyógyszerhatástani Intézet megszervezője (1957) és első igazgatója (1959–1974), az önálló szegedi Gyógyszerésztudományi Kar létrehozója és e Kar első dékánja (1958–1961) 1903. augusztus 1-jén Kassán született. Ugyanott a premonstreiek gimnáziumában érettségizett. Egyetemi tanulmányait Budapesten, a Pázmány Péter Tudományegyetemen kezdte el, mint orvostanhallgató (1921–1925), majd Szegeden folytatta, ahol 1927-ben orvosdoktorrá avatták. Először az Általános Kórtani Intézetben, azt követően az *id. Issekutz Béla* vezetése alatt álló Gyógyszertani Intézetben kapott állást. Itt 30 esztendő telt (1927–1957), ahol pályatársa volt *ifj. Jancsó Miklósnak*.

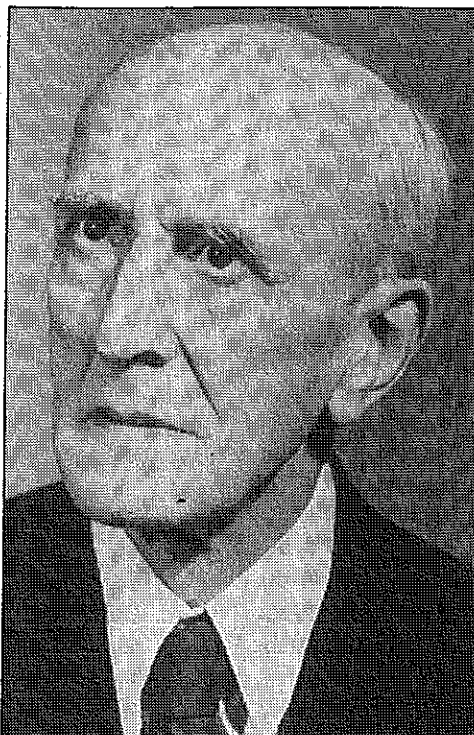
1930–31-ben ösztöndíjként egy évet tölthetett Bécsben a Collegium Hungaricum-ban. 1938-ban a „Gyógyszerek hatásmódjának elemzése” tárgyából Szegeden egyetemi magántanárrá habilitálták. 1948-ban ny. r. tanárként meghívást kapott a Kolozsvári Bolyai Egyetem Gyógyszertani Intézetének vezetésére (erre azonban az Egyetem átszervezése miatt nem kerülhetett sor).

1948-ban intézeti tanári, 1957-ben egyetemi docensi kinevezést kapott. 1959-ben az orvostudományok kandidátusa címet nyerte el. A kandidátusi értekezésének címe: „Új tetrahydroisochinolin és phenylalkylamin származékok farmakológiai vizsgálata, különös tekintettel a hatás és a vegyi szerkezet összefüggéseire”

1939–1944 között a gyógyszerészhallgatók és doktoranduszok előadója és vizsgáztatója a Gyógyszerismeret című tárgyból. 1948-tól pedig a Gyógyszerhatástant a gyógyszerészhallgatóknak az orvostanhallgatókkal párhuzamosan oktatta.

Az 1956–58 években a Szegedi Orvostudományi Egyetem vezetője megbízta a gyógyszerészi ügyek intézésével, majd 1958-ban – a Gyógyszerésztudományi Kar megalakulását követően – a dékáni teendők ellátásával. Még 1956 végén felkérték az újonnan felállítandó Gyógyszerhatástani Intézet megszervezésére is, amelynek 1974-ig megbecsült igazgatója volt.

Valamennyi farmakon hatását saját tapasztalataiból ismerte, ami mindennél hihetőbbé tette magával ragadó elő-

adásait. Meggyőzően tudta a hallgatóság részére a bonyolult eseteket is egyszerű példákkal illusztrálni. Szinte polihisztorként, három tantárgyat – Gyógyszerhatástant, Funkcionális anatómiát és Mikrobiológiát – is oktatott. Hallgatói szereték és rajongtak érte.

Kutatónak szintén kiemelkedő volt, s egyúttal rendkívül szerény is. Emiatt ugyancsak sok munkatársa és hallgatója fölöttébb tisztelte.

1955-ben az Egészségügy kiváló dolgozója kitüntetésben részesült. Kiváló oktató munkáját 1962-ben az Oktatásügy kiváló dolgozója kitüntetéssel ismerték el, 1967-ben a kiváló orvos kitüntetést érdemelte ki.

Aktívan részt vett a Magyar Gyógyszerészeti Társaság életében, a Társaság Csongrád Megyei Szervezete vezetőségének volt a tagja.

Alapító tagja volt a Magyar Élettani Társaságnak (1931) és a Magyar Farmakológiai Társaságnak (1962).

Egyidejűleg volt egyszerű és nagyszerű ember, igazi egyéniség, szeretetre méltó személyiség, aminek alapját neveltetése adta. Mindenek felett értékelte a becsületességet és az igazságot. Tette a dolgát. Mindent nagyon komolyan vett és semmilyen körülmények között sem adta fel emberi méltóságát – 1956-ban sem –, s élete végéig szabad ember tudott maradni. Hosszú betegség után, 1988. március 2-án hunyt el Szegeden.

A Gyógyszerésztudományi Kar épületében elhelyezett emléktáblát dr. Gábor Miklós egyetemi ténár a következő szavakkal leplezte le: „Megilletődve állok Dirner Zoltán professzor emléktáblája előtt. Megilletődve, mert közel 50 éve, hogy együtt dolgoztunk – nehéz körülmények között – a háború sújtotta Gyógyszertani Intézetben. Meghatottan emlékezem családjára, kikkel szinte naponta együtt voltam, vagy találkoztam, hiszen munkahelyén, a Gyógyszertani Intézetben szerény egy szobás lakásban laktak, hosszú éveken keresztül. Tisztelettel, szeretettel állunk emléktáblája előtt. Őszinte nagyrabecsüléssel, mert sokunk példaképe volt önzetlensége, közvetlensége, mélységes humánuma.

Életútját a tudás vezérelte, tetteit a nemes szándék irányította. Tudását orvos és gyógyszerész generációk nevelésében, odaadó oktatásában kamatoztatta. Nemes szándékáról tanúskodhatnak professzor kollégái, pályatársai, munkatársai. Márványtáblája nemcsak a Kar első dékánjára, hanem a kiemelkedő oktatóra is emlékeztet, aki bőkezűen osztotta meg tudását hosszú évtizedeken keresztül munkatársaival, hallgatóival. Midőn emléktábláját leleplezzük, a megjelenetek, valamint egykori munkatársai, tisztelői, barátai és tanítványai népes serege nevében helyezem el a megemlékezés koszorúját.”

Megemlékezés dr. Dirner Zoltánról, a Gyógyszerésztudományi Kar első dékánjáról*

Dr. Stájer Géza

„Hölgyeim és Uraim!

Szeretném *Dirner professzort*, a dékánt bemutatni, aki 1958–1961 között töltötte be ezt a tisztséget. Előtte, 1956-tól 1958-ig docensi rangban az Orvostudományi Egyetem dékánhelyetteseként működött.

Miután *Dirner* professzor volt Szegeden az első gyógyszerészkar dékán, neve és története a Kar történetével összefonódott. Ismeretes, hogy 1951-ben az ország négy egyeteméből az orvosi karok kiváltak és önálló egyetemmé alakultak. Az ezt előíró kormányhatározat a szegedi és budapesti orvostudományi egyetem feladatává tette a gyógyszerészképzést is, így a SZOTE kezdetben mint egy fakultásos egyetem, Orvosi Karral és ezen belül Gyógyszerész szakkal működött. A gyógyszerészképzés tehát az orvoskar jogkörébe tartozott, amely a gyógyszerési oklevelet is kiadta. A képzéssel kapcsolatos ügyeket a Természettudományi Kar és az Orvosi Kar tanáraiból és előadói-ból alakított Gyógyszerészképzés Karközi Állandó Bizottsága tárgyalta és döntés végett az orvoskari dékánhoz terjesztette.

A gyógyszerészet ügyéért, a képzéssel foglalkozó tanzsékekért és a Kar létesítéséért a gyógyszerésztársadalom már régóta harcolt. Végül 1957-ben törvényerejű rendelet létesítette a szegedi Gyógyszerészeti Kart, amivel a gyógyszerészek régi vágya teljesült.

Ennek az időszaknak egyik vezéralakja, kulcsembere volt Szegeden *dr. Dirner Zoltán* professzor, először még egyetemi docens, aki a Kart szervezte és vezette. Az ő előkészítő munkájának köszönhető, hogy az Egészségügyi Minisztérium az Eötvös utcai épületet a Kar rendelkezésére bocsátotta. Így 1962 május 18-án, tehát 31 éve költözött ebbe az épületbe az 1921-ben alapított Gyógyszerészeti Intézet, az 1947-ben létrehozott Gyógyszerészeti Vegytani Intézet, az 1951-es alapítású Gyógyszerismereti Tanszék-ből 1954-ben létrehozott Gyógynövény- és Drogismereti Intézet, és a legfiatalabb, az 1958-as Gyógyszerhatástani Intézet.

A gyarló emberi emlékezet nehezen tudja felidézni *Dirner* dékán alakját. Közvetlenül róla kevés írásos emlék maradt. Ezek egyike, hogy az 1961-ben hivatalba lépő *Novák dékán* köszönetét fejezte ki neki, mert nagy körültekintéssel és gondossággal szervezte és vezette a Kart, és előkészítő munkájával lehetővé tette az Eötvös utcai épületbe való beköltözést. Másutt, mint a lelépő dékán kapott köszönetet több éven át kifejtett rendkívül értékes munkájáért, mely minden tekintetben a Gyógyszerészeti Kar alapozó munkája volt.

A megsárgult jegyzőkönyvlapok szűkszávaán őrzik a döccenő Remington írógépek kopott betűsorait. Ezek azonban nem regisztrálják a vezető gondolatait, sem a dékáni hosszútávú futás győztes és magányos perceit. De hűen őrzik az eseményeket. Az 1959. június 30-i Kari Tanácsülés jegyzőkönyvéből megtudjuk, hogy a Gyógyszerészkarra

154-en jelentkeztek, ebből 1 osztályidegen volt, és a jelentkezők közül 66-an nyertek felvételt. Átlagon felüli képességű jelölt jóformán alig volt. Ennek oka, hogy a pedagógusok nem látnak a gyógyszerészetben mást, csak kereskedőt, másrészt, a gyógyszerészi pálya az alacsony fizetés miatt nem bírt vonzerővel a fiatalok előtt.

Az első dékán ennek ellenére nem csüggedt. Az 1959. október 9-i kari ülésen kiderült, hogy a hallgatók viselkedésével korántsem elégedett. Mint oktató és pedagógus megállapította, hogy a hallgatóság modorán feltétlenül változtatni kell. Tudatosítani kell bennük, hogy az egyetemen csak becsületesen lehet érvényesülni. Meghívja a hallgatókat intézeti megbeszélésekre, ahol elsajátíthatják a társasági helyes viselkedést. A nevelési kérdések mellett leszögezi, hogy lehetőséget kell adni a fiataloknak a szakmai továbbképzéshez és fejlődéshez.

1959. december 25-én a dékán fejlesztési tervet terjeszt a Kari Tanács elé. Így körvonalazza elképzeléseit: a Kar később megvalósítható terve a Szerves vegytan, majd a Növénytan oktatásának átvétele rokonszakmájú intézetek által. Később az átvett tárgyak oktatási csoportjai önálló tanszékekbe szervezhetők. Egy korábbi tervezet is található a fejlesztésről: kari könyvtárt kívánt létrehozni olyan könyvvállványokkal, melyek 6500 kötet tárolására alkalmasak. Ezen kívül mintegy 30 e. Ft-os beruházással kari izotóp laboratóriumot szeretett volna létesíteni.

A Kari Tanács 1960. február 19-én az öt éves gyógyszerészképzés tantervét tárgyalta. Az egyetemi képzés első félévét e tervek szerint gyógyszerészeti gyakorlatlaltól tölti el a jelölt, majd új tárgyként a 2. félévben Ásványtant a 9. félévben Toxikológiai kémiát tanul.

A tervek és elképzelések természetesen a későbbi évekre is kihatnak. Következmény például, hogy az egyetem rektora *dr. Petri Gábor* szerint, habár a gyógyszerészeti tanulmányok elvégzése nem jár doktori címmel, az orvosi és gyógyszerészeti diploma egyenértékű. Ezért a rektor javasolja, hogy az oklevelek kiosztása az orvosi diplomák átadás-módjához hasonlóan történjék.

A több mint 30 évvel ezelőtti történések csábításának nem lehet ellenállni. Ezért a bűvárkodást tovább folytattam. 1961. februárban *Dirner dékán* így vélekedett: A jelenlegi tananyag annyira terjedelmes, hogy azt még a legjobb képességű hallgatók sem képesek emlékezetben megőrizni. Az oktatásban a logikai összefüggések megismertetésére és alkalmazására fektessük a fősúlyt. A doktorátus 1957. évi visszaállítását így üdvözölte: A doktorátus birtokában a végzett hallgató ambícióinak megfelelő magasabb gyógyszerészeti munkakörökben helyezkedhet el. A végzett fiatalok számára helyet kell biztosítani az egyetemi intézetekben. Nem veszíthetünk el tehetséges fiatalokat státusz- vagy lakáshiány következtében. Az egyetemi utánpótlás nagyon fontos; érvényesüljön az az elv, hogy a jó egyetemi oktató adja át helyét a még jobbnak, de a távozó asszisztens számára biztosítani kell az elhelyezkedést érdemeinek megfelelő állásba. – A budapesti Gyógyszerész Karral szo-

*Elhangzott Szegeden 1993. október 7-én a prof. dr. Dimer Zoltán emlékére rendezett előadótúléson.

rosabb kapcsolatot kell kiépíteni és ápolni, nem csupán a felső vezetés szintjén, hanem az asszisztencia vonalán is.

Az 1959. évi államvizsgák után mondta: az évfolyam 12%-át a vizsga megismétlésére kellett utasítani. Felelőséget érünk a szakmai képzésért. Mert egyetlen egyszer tévedjen csak a gyógyszerész felületességéből vagy szakmai ismeretek hiánya miatt, a betegek bizalma nemcsak őbenne rendül meg, hanem általában a gyógyszerészi munka értékében és hitelében is. A gyógyszerészek vigyék magukkal az egyetemen magukba szívott szellemet: a szigorú tárgyilagosságot és a beteg emberen való segítőkészséget.

A Gyógyszerészet problémái című, 1957. december 3-i előadónál leszögezte: a jól képzett gyógyszerésznek nincs oka kisebbségi érzésekre, mert sok olyant tud mondani az orvosoknak, amiből azok tanulhatnak. A gyakorló

orvos nem sokkal nagyobb arányban használja fel az egyetemen elsajátított hatalmas ismeretanyagot, mint gyógyszerész kollégája. A gyógyszerésznek elsősorban az orvostudományok területére szakosított vegyésznek kell lennie.

Hölgyeim és Uraim!

E tudományos ülés tantermi szeánszán megidéztem *Dirner Zoltán* orvost, a Gyógyszerésztudományi Kar első dékánjának szellemét. Nem a szubjektív visszaemlékező attitűdjével, hanem kommentár nélkül. Azért így, hogy mindenkit továbbgondolkodásra késztessek. Magam azt hiszem, sok mindent tanulhatunk tőle, és szellemi örököseinek vallhatjuk magunkat.”

G. Stájer: *Commemoration of Zoltán Dirner, the first dean of the Faculty of Pharmacy.*

SZOTE Gyógyszerésztudományi Kar, Szeged, Zrínyi u. 9. – 6720

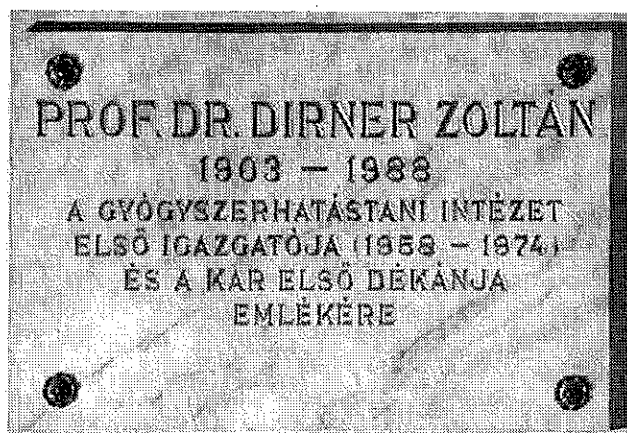
Dr. Dirner Zoltán, a Gyógyszerhatástani Intézet első igazgatója*

Dr. Minker Emil

„Dékán Úr! Hölgyeim és Uraim!

Dr. Dirner Zoltán professzor, a Gyógyszerhatástani Intézet első igazgatójának emlékét szeretném felidézni néhány percen keresztül. A megemlékezéseket a születéssel szokás kezdeni, én csak 1949-hez térek vissza, amikor, volt szerencsém megismereni *Dirner* professzort, a Gyógyszertani Intézet akkori intézeti tanárát. Az időszerint mindössze 46 éves volt, de mindenki csak *Zoli bácsi* néven említette. Ez a megszólítás nemcsak arra utalt, hogy már igencsak fiatalon is idősebbnek látszott koránál, hanem arra a kedves szeretetre, amivel az emberek általában viselkedtek iránta. Nem emlékezem, hogy kortársai közül bárkit is ilyen kedves és közvetlen megszólítással tüntetett volna ki az egyetemi közvélemény. Alacsony termetű, gyorsmozgású, végtelenül szerény, halkszavú, sohasem dicsekvő, de időnként önérzetes ember volt. Mindenkihez a legnagyobb tisztelettel közeledett, bárkit meghallgatott, mindenkin segített. Egyedült azt nem tudta elviselni, ha lekezeltek, fölényeskedni próbáltak vele.

Visszaemlékezéseiben elmondta, hogy nagyon sok igaztalan megbántásban volt része középiskolai tanulmányai idején *Kassán*, s megtanulta a nélkülözhető szenvedést akkor, amikor édesapja ugyanott a *Trianont* követő új imperium iránti hűségüket megtagadta. Ekkor *Budapestre* jött, ahol

1921-ben beiratkozott az egyetem orvosi fakultására. Négy budapesti év után *Szegeden* fejezte be tanulmányait 1927-ben. Ekkor egy egészen rövid, átmeneti időre az Általános Kórtani Intézetben helyezkedett el, majd ezt követően 1957-ig, azaz harminc esztendőn át szolgált először idősebb *Issekutz Béla*, majd *Jancsó Miklós* intézetigazgatója alatt. 1930–31-ben a *Bécsi Collegium Hungaricum* ösztöndíjasa, mely idő alatt a *Bécsi Egyetem Kolloid-*

kémiai Intézetében dolgozott. A természettudományos alaposág fontos személyiség-jegye lett, s néha túlzottan is törekedett az orvostudományokban szokatlan egzaktásra. Életútjának fontos állomása volt 1937, amikor 10 évvel az egyetem elvégzése után „A gyógyszerek hatásmódjának elemzése” tárgykörből magántanárrá habilitálták.

Alapelve volt, hogy a farmakológia kérdésfeltevése a betegágytól indul, és oda tér vissza. Kiváló belgyógyász is volt. A háborút egy hadikórház katonaeorvosaként vészelte át, s röviddel a háború befejezése után szerencsésen hazatérhetett.

Nekem az a szerencse jutott osztályrészül, hogy még mint a közös egyetem természettudományi karán tanuló hallgató, bejáratos lettem *Dirner Zoltán* második emeleti laboratóriumába a *Dóm téren*. Oda ugyanis minden érdeklődőnek megengedte a bejárást. Szívesen leült mellénk, és megtanított bennünket bármilyen módszerre. Feltehattünk bármilyen kérdést, türelemmel beszélt velünk, szinte atyai módon tanítgatott mindenre, nemcsak a tudományra, de

*Elhangzott Szegeden 1993. október 7-én a prof. dr. Dirner Zoltán emlékére rendezett előadónál.

viselkedésre, egyetemi illemre, hagyományokra. Ebben a paradicsomban egyetlen tiltott dolog volt, lemenni az első emeletre Jancsó Miklós birodalmába, nehogy véletlenül megzavarjuk őt munkájában. Bevallom férfiasan: hallgató koromban egyetlen egyszer sem találkoztam az intézetben Jancsó Miklóssal; én nem mehettam az első emeletre, ő nem mozdult ki az első emeletről.

Csodálatos légkör volt abban az intézetben. Mindenki tudta a dolgát, és tette is. Hírből sem ismertük a meddő értekezleteket és utasításokat. A gyógyszeres legendáriumban Zoli bácsi volt a tantermi mindentudó. Bármi történt a soros előadóval, elsősorban Jancsó Miklóssal, elég volt negyedórával előtte szólni Zoli bácsinak, ő bármely tárgykörből tökéletes tantermi előadást tartott. Akkoriban benn lakott az intézetben, alig mozdult ki a házból, s minden szabadidejében olvasott. Mindene volt a kávé és a cigaretta, az alkoholtól pedig egyszerűen irtózott. Néha összehoztunk egy-egy kártyapartit, ez volt minden szórakozás. A zenét nem túlságosan kedvelte. Időnként bizarr ötletei támadtak, amiért sokan különönek tartották. Soha nem utasított vissza egyetlen kérést sem, s az én életemet is minden nehéz órában atyai módon segítette.

Az élet egyáltalán nem kényeztette el. Amikor kineveztek volna Pécsre, a háború és az ország olyan állapotban volt, hogy a kinevezést nem fogadhatta el; amikor meghívták Marosvásárhelyre, a cseh imperiumot megtapasztalt ember óvatosságával tért ki az újabb kaland elől. 1957

jelentett számára elégtételt a sorstól, amikor létrejött a Gyógyszerésztudományi Kar a Gyógyszerhatástani Intézettel, melynek ő lett az első igazgatója. Végigélte a kezdet minden keservét és buktatóját, de ekkor jutott számára némi öröm is. A sors kegyetlenül sújtotta egész életében; nem volt szerencsés ember. Eltemette mindkét gyermekét, feleségét; s elismerés alig jutott számára. Amikor nyolcvan éves volt, *Hutás Imre* miniszterhelyettes Szegeden, rendkívüli rektori tanácsülésen adta át neki a Munka Érdemrend arany fokozatát. Ez volt életének egyetlen hivatalos kitüntetése. Igazgatói munkásságát egy nagy elv vezérelte: átmenteni a Gyógyszeres Intézet azilumát a Gyógyszerhatástanra: mindenkinek a legtöbb lehetőséget adni a tisztességes munkavégzésre és érvényesülésre.

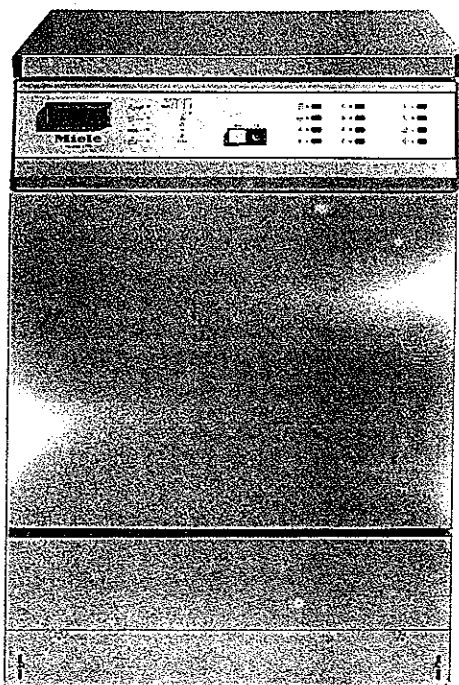
Ha élne, ez év augusztus elsején lett volna 90 éves. Emlékét a SZOTE Gyógyszerésztudományi Kar dékánjának, a Magyar Gyógyszerészeti Társaság Csongrád Megyei Szervezete elnökének, és a Csongrád megyei Gyógyszertári Központ igazgatójának szíves adománya nyomán márványtáblán örökítjük meg az utókor számára, azzal a csendes felhívással, hogy aki elmegy alatta, hacsak egy pillanatra is, idézze fel emlékét.

E. Minker: *Zoltán Dirner, the first director of the Institute of Pharmacology.*

SZOTE Gyógyszerhatástani Intézet, Szeged, Eötvös u. 6. – 6720

G 7783 Mielabor

Miele
LABOR-TECHNIK

A G 7783 Mielabor készülék a Miele cég legújabb gépcsaládjának egyik tagja

Mit nyújt ez a készülék a felhasználónak?

- a teljesítmények sokféleségét
- minőséget
- gazdaságosságot

Egy márka, amelyben mindig megbízhat!

Miele
KFT

H-1078 Budapest
István út 20.

Tel: 122-8687 Fax: 122-4208